

ACC. N:R M. 15187: 1-5.

Landskap: Skåne Upptecknare: R. A. Gunnarsson, Tjörnarp  
Härad: L. Asbo, V. Göninge Berättare: " " " "  
Socken: Höja, Höglingö, Tjörnarp Berättarens yrke: folkskollämnare ö. kantor  
Uppteckningsår: 1960 Född år 1871 i Höja

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

*Bad. s. 1-5.*

*N. No. 159*

*28/2 -60*

I min barndom--för 75 à 80 år sedan-- förekom sällan eller aldrig varmbad inomhus i de trakter, där jag växte upp. Så länge barnen voro små, så fingo de emellertid bada varje eller varannan vecka, och då var det barnenes mor, som skötte det hela. I allmänhet skedde det i köket, där man hade en stor balja, och så badade det ena barnet efter det andra. Mor kokade vatten i en gryta, och sedan blandades det med kallt vatten, så att det fick normaltemperatur. I allmänhet hade man varmt i köket. Jag föreställer mig mig, att vattnet var plus 30 grader eller kanske något mer. I de fall, jag känner till, hade man inga andra tvättmedel än tvål.

"Lillen" satt i baljan, och mor tvålade kroppen samt överdrog sedan densamma med en blöt trse eller handduk. Under senare tider har *hade* man badkar på många ställen, och då någon badar, sker det i allmänhet i tvättstugan, som kan uppvärmas.

I vår tid händer det icke sällan, att hela klasser med sin lärare eller lärarinna fara åstad till annan plats för att bada i badhus.

#### Bastu.

Något bastubad från "gamla tiden" har jag aldrig hört om-talas. I vår tid är ju förhållande något helt annat. Nu finnes bastubad på många ställen och icke få människor taga sådana bad.

~~XXXXXXXX.~~

Kallbad.

Att bada i öppet vatten, kallbad, har väl alltid varit brukligt. Naturligtvis ägde det rum endast under sommaren. Från mitt hem i Höja hade vi i själva verket så långt till Skälderviken, att man knappast orkade att gå dit. Åtminstone var det sällan. Även till Rönneå, där man kunde få "doppa" sig var ett gott stycke väg, och därför badade ofta de yngre i dammar och "märgelgravar", där vattnet icke sällan var sådant, att de badande efter uppstigningen hade behövt att översköljas med rent vatten. Men vad gjorde det. Man hade ju likväl badat.

I Häglinge fanns för några tiotal år sedan en sjö, Runissasjön, egentligen en dyhåla, som numera är utdikad, och i det vattnet badade rätt många människor. Vattnet?! Det såg knappt ut som vatten, men man måste ju svalka sig under sommaren, och därför "hoppade man i." Ville man bada kallbad, så måste det ske i sjöarna, ty man hade ingen annan plats att vända sig till i det avseendet.

Rönneå, som på ett rätt långt stycke har kontakt, gränser till Höja, har många olika namn på olika sträckor. Man talade om Vanningen, Sänkestan, Romarehålan, Svarta Skola, Långa drätt, Jungfrudrätten, Smalningen (som för övrigt var den allra bredaste) m. fl. Särskilt Romarehålan var en bra badplats med fin sandbotten, och där badade tusentals personer varje sommar. Naturligtvis var det mest barn, och bland dem var jag med. I synnerhet badades det flitigt under

söndagarna. De unga stannade vid Romarehålan nästan hela dagen och badad många gånger på en dag.

När en arbetsdag var ändad, hände det ofta, att äldre personer vandrade ner till Romarehålan för att löga sig och tvätta smutsen av kroppen. Personer av olika kön badade aldrig tillsammans.

Nu är förhållandet något annat: nu bada personer av olika kön samman utan att på något sätt känna sig generade.

Man har sagt, att Tjörnarpssjön är en av vårt lands vackraste sjöar. För sanninen vågar jag inte garantera; men att den är underbart vacker, kan nog ingen bestrida. Den har dock på många ställen ett mycket rikt lager gyttja på botten, men på andra ställen är en präktig sandbotten, och där badar man gärna.

Hur det var med badandet i Tjörnarpssjön för 75 à 80 år sedan, kan jag naturligtvis inte redogöra, men sedan jag för 29 år sedan blev Tjörnarpbo, har det badats ofantligt mycket i sjön. Den förnämsta badplatsen har man utmed järnvägen ett par hundra meter söder om järnvägsstationen, där man har anlagt badbrygga samt på stranden gjort så snyggt, som man kan begära i ett så litet samhälle som Tjörnarp. Man fann, att på den platsen var prima sandbotten, och så tog Försköningsföreningen hand om saken och förde den framåt. Naturligtvis badas det under vackra somrardagar från morgon till kväll. På morgnar och kvällar bada gärna *aa*

äldre

ACC. N:R M. 15187:4

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

4

och den yngre generationen--skolorna äro då stängda-- snart  
sagt hela dagarna

. Här i Tjörnarp bada män, kvinnor och barn samtidigt. Natur-  
ligtvis ha vederbörande baddräkter utom de allra minsta, och då  
blir det ofta "likt ett eko av det jubel, som i tidens första  
stunder höjdes av den första lärkan över paradiset's lunder."

Visst förekom det, att människor tvättade sig med tvål, då de  
stodo i vattnet. Men för sådan blev det i allmänhet endast en  
"tvättning": de stodo invid stranden och gnedo händerna samt  
"pelade" sig i håret för att åtminstone i någon mån visa, att de  
varit i vattnet. Ut ifrån stranden vågade de sig i allmänhet inte.

Kallbadhus.

Något sådant har det aldrig funnits på de platser, det här  
är fråga om. Men vid badplatsen i Tjörnarp har man satt upp ett  
par badhytter, i vilka de badande kunna ömsa kläder. På strand-  
promenaden, som är mittför badplatsen ha ställts ut bänkar att  
sitta på, och i sjön, där vattnet är mycket grunt, har man staket,  
och i det avstängda området kunna de allra minsta roa sig av al-  
la krafter

En badort --vad är det? Därmed menar man en plats, där man  
kan bliva i tillfälle att bada kallbad, där man kan semestra och  
där man kan ha självhushåll eller äta på pensionat eller hotell.

Tjörnarps har som badplats och turistort blivit alltmer frekventerat under de senaste 30 åren, och "den, som en gång landet sett, han längtar dit igen." Jag kommer säkerligen sanningen mycket nära, om jag säger att 600 sammargäster årligen besöka Tjörnarps. Somliga stanna där omkring 3 månader, andra en kortare tid, och andra komma möjligen endast för att "taga del" av den förträffliga mat, som serveras på hotell och pensionat

#### Simkunnighet.

Hur det var med simkunnigheten för t.ex. 90 år sedan är mig obekant, men jag kunde simma, då jag var 7 år, och så var det med de flesta pojkar på den tiden. Här i Tjörnarps simma ungarna som sälar, vilket ju inte är konstigt, då de under hela sommaren ligga och plaska i sjön. Icke sällan kunna 6 à 7 åringar--det gäller både pojkar och flickor-- simma alldeles utmärkt

#### Medicinska bad och hälsobad.

Förr i tiden mer än nu talade man om skrofler hos barn. Om jag inte misstager mig, så var det något slags svullna körtlar, som voro till stort obehag för barnen. Mot skrofulos ordinerade läkare bad i saltvatten, och det var ett medel, som alltid hjälpte. Naturligtvis skulle det vara kallbad.